

ಮೀಸಲಾತಿ ಕುರಿತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು: ಒಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆ

ರಾಜೇಂದ್ರ ಆರ್.¹

ಪ್ರೊ. ಹನುಮಂತರಾಜು.²

ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನದ ಸಂಕೇತವೇ ಆಗಿರುವ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ದಮನಿತ ವರ್ಗಗಳ ವಿಮೋಚನಾ ಧ್ವನಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾತಿಯ ಬಗೆಗಿನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಲಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ರೂಢಿಗತವಾಗಿಯೇ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿಯೇ ವಿರೋಧಿಸಿದವರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಂಕೋಲೆಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡು, ಅವರ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ನಿಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ನಮ್ಮದೇ ಆದಂತಹ ಒಂದು ಸ್ಥಿರ ಹಾಗೂ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ವಿವಿಧ ಸಮಿತಿಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕರಡು ರಚನಾ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ನಮ್ಮ ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಧಾನ ಶಿಲ್ಪಿಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಜಾಗತಿಕ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಎಂದಿಗೂ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಂತಹ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿನ ಮೀಸಲಾತಿಯ ಬೆಂಬಲಿಗರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಜಾತೀಯತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ನರಕವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಾಜದ ವಿರುದ್ಧ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಉನ್ನತಿಯ ಸಾಧನವಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಂವಿಧಾನವು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾತಿಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದವರೆಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಮೀಸಲಾತಿಯು ಆಡಳಿತ ವರ್ಗದ ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿ

¹.ಸಂಶೋಧಕರು, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ,ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜು, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ,ಮೈಸೂರು

². ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು,ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ,ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜು, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ,ಮೈಸೂರು

ಕೋಮುವಾದದ ವಿರುದ್ಧ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಜೀತಕಾರ್ಮಿಕ ವರ್ಗಗಳ ಮೀಸಲಾತಿಯ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆಯೇ ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಕಾರಣವೆಂದರೆ; ಆಡಳಿತ ವರ್ಗದ ಅಧಿಕಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಮಿತಿಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದೇ ಸರ್ಕಾರದ ಸಾಧನಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ನಾವು ಯಾವುದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದ ಭಾಗವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಬಯಸುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ದೇಶದ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುವಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೂಡ ಪಾಲುದಾರರಾಗಲು ಅಪಾರವಾಗಿಯೇ ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ಇದರೊಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ನಾವು ರಾಜಕೀಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ವಿಭಜನೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಜಾತಿಹಿಂದೂಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದಂತಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ ಮತ್ತು ಅನಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಒತ್ತಾಯಿಸುವ ಈ ಖಾತರಿಗಳ ಉದ್ದೇಶವು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಂದ ಶಾಸಕಾಂಗ, ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತವನ್ನು ತುಂಬುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಖಾತರಿಗಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕೆಳಗಿರುವ ನೆಲದ ಹಾಸುಗಳೇ ಆಗಿವೆ ಎಂಬುದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ವಾದವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಜಾತಿಹಿಂದೂ ಕೋಮಿನ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಹಿಂದೂ ಕೋಮು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರನ್ನು ಮಿತಿಯೊಳಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಿಗೆ ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ಭರವಸೆಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಹಿಂದೂ ಕೋಮುವಾದಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು ಶಾಸಕಾಂಗ, ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿಯೇ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಶಾಸಕಾಂಗ, ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾಂಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹಿಂದೂಗಳು ಅತಿಯಾಗಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಹಿಂದೂ ಕೋಮಿನ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಈ ಪ್ರಬಲ ಅಂಗಗಳು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಬದಲು, ಜಾತಿಹಿಂದೂ ಕೋಮಿನ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು ತಮ್ಮ ಹರಾಜು ಮಾಡುವ ಸಾಧನಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಂವಿಧಾನ ಶಿಲ್ಪಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ; ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಯಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಯು ನೀಡುವ ಕೇವಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ತೃಪ್ತರಾಗಲು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರ, ಬದಲಿಗೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೂಲಕ ಭಾರತವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದಲೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಸುರಕ್ಷಿತಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನು ಪ್ರಬಲವಾಗಿಯೇ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ

ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಸಮುದಾಯಗಳು ಹಿಂದೂ ಕೋಮಿನ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರ ವಿರುದ್ಧ ಕಣಕ್ಕಿಳಿದಿವೆ ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಜಾತಿಹಿಂದೂ ಕೋಮಿನ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು ಹೊಂದಿರುವ ಕೋರೆಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಕತ್ತರಿಸಲು ಮುಂಬರುವ ನೂತನ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ನಿಬಂಧನೆಗಳು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರಿಸಲು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಭಾರತವು ಅದನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವರು ದಮನ ಮಾಡಲು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಈ ಜಾತಿಹಿಂದೂ ಕೋಮಿನ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆಯುವುದನ್ನು ತಡೆಯುವ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ನವ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಪ್ರಬಲವಾಗಿಯೇ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ನಿಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕೋಮು ಬಹುಮತದ ವಿರುದ್ಧ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಅವರಿಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಎಂಬುದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ವಾದವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮುಖ್ಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವರ್ಗದ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಅಂಶವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಗದವರು ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯ ಬಲದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯು ಯಾರ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯವಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅದುವೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೋಮುವಾದದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಮನು ಸಂಹಿತೆಗಳ ಹಲವು ಸ್ಮೃತಿಯ ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರ; ಪುರೋಹಿತ, ರಾಜ ಗುರು ಮತ್ತು ಲಾರ್ಡ್ ಚಾನ್ಸೆಲರ್ ಹುದ್ದೆಗಳು, ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಹುದ್ದೆಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ರೌನ್‌ಗೆ ನೀಡುವ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಹುದ್ದೆ ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ಇದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಸೈನ್ಯದ ಕಮಾಂಡರ್ - ಇನ್ - ಚೀಫ್ ಹುದ್ದೆಗೆ ಸಹ ಇದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸನ್ನು ಸಹ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಭುತ್ವವು ಮಾಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಇಂತಹ ಸ್ಥಾನವೂ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಮೀಸಲಿಡಲಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಜಗತ್ತಿನ ಇತರ ದೇಶಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಆಡಳಿತ ವರ್ಗವು ಸರ್ವಶಕ್ತ ಮತ್ತು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿದ್ದು, ಆಡಳಿತ ವರ್ಗಗಳ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಾಸ್ಯ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ

ಮತದಾನದ ಜೊತೆಗೆ ಇತರ ಸೂಕ್ತಪರಿಹಾರಗಳು ಕೂಡ ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಪ್ರಬಲವಾದಂತಹ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಅವಲೋಕನಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿಯೇ ಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ; ಅಮೇರಿಕಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಕಾರಗೊಂಡಿರುವ ಚೆಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಲೆನ್ಸ್ ಅಂದರೆ, ತಪಾಸಣೆ - ಪರಿಶೀಲನೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಮತೋಲನಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿನ ಜೀತದ ಕಾರ್ಮಿಕ ಜನವರ್ಗಗಳಿಂದ ಬೇಡಿಕೆಯಿರುವ ಮೀಸಲಾತಿ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿಯೇ ಇದೇ ಚೆಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಲೆನ್ಸ್‌ನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೂತನ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರಚಿಸುವಾಗ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ, ರಾಜಕೀಯ ಸಂರಚನೆಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪೂರಕ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬೇಕು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜನವರ್ಗದವರು ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಪ್ರಬಲವಾದಂತಹ ವಾದವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಜನಸಮುದಾಯಗಳ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ವಾದಿಸಿದರು. ಭಾರತೀಯ ಜನಸಮುದಾಯಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಕಠೋರ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳು ಕೋಮು ಪ್ರಚೋದನೆ ಮತ್ತು ಕೋಮು ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹವು ಜನಸಮುದಾಯಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಹೊಂದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿರುವಂತಹ ಹಿಂದೂ ಕೋಮಿನ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನೋವಿಚ್ಛಾನ್ನವು ಸಿದ್ಧಾಂತದಿಂದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನೇ ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಇದು ಕೇವಲ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ಜನಸಮುದಾಯಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರ - ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ನಿಯಮವಾಗಿ ಶ್ರೇಣೀಕರಿಸಿದ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ; ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಅಸಮಾನತೆಯ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದಂತಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತೆ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಭ್ರಾತೃತ್ವದ ಆದರ್ಶನೀಯ ಜೀವಪರ ಮತ್ತು ಮಾನವಪರ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಾನಿಕಾರಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಅಸಮಾನತೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಹಿಂದೂಗಳು ಅದನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು

ನಂಬಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಅವರಿಂದ ಅಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಮನದಾಳದ ಮಾತೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಅಸಮಾನತೆಯು ಮಾತ್ರ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಅಥವಾ ಆಕಸ್ಮಿಕವಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಇದು ಭಾರತೀಯ ಹಿಂದೂಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದು ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಅಧಿಕೃತ ಸಿದ್ಧಾಂತವೂ ಕೂಡ ಆಗಿದೆ. ಇದು ಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಲು ಯಾವುದೇ ಹಿಂದೂ ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಅಸಮಾನತೆಯ ಧರ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದೂ ಕೋಮಿನ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು ಆದ್ದರಿಂದ ಹಾದುಹೋಗುವ ಹಂತವಲ್ಲ. ಇದು ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತ ಬೆದರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರಚಿಸುವಾಗ ನಿಂತಿರುವ ಕೋಮುವಾದಿ ಬಹುಮತದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದೊಂದಿಗೆ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಲು ರಕ್ಷಣಾತ್ಮಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ಕೂಡ ಕಂಡುಬಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣವಿದೆ ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನವು ಅದನ್ನು ಏಕೆ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ದುಷ್ಪ್ರತ್ಯಯ ವಿರುದ್ಧ ಕಾನೂನನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಅದರಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಾಜವು ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ, ಆ ಗುಂಪುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಹ ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಗುಂಪುಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಬಗೆಗಿನ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಮಾಜಿಕವಲ್ಲದವರಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಮಾಜ ವಿರೋಧಿ ಇರಬಹುದು. ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಅದು ಕೇವಲ ಸಾಮಾಜಿಕವಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಒಂದು ಗುಂಪನ್ನು ಸಮಾಜ ವಿರೋಧಿ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಚೋದಿಸಿದರೆ ಮತ್ತು ಯಾವ ಪರಕೀಯ ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರೂಪಿಸುವಾಗ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ವಿರೋಧಿ ಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ಸುರಕ್ಷತೆಗಳಿಂದಲೇ ನೀಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತದ ಶಕ್ತಿಯು ಶಾಸನ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತವು ಉತ್ತಮ ಕಾನೂನುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ; ಆಡಳಿತ ಕೆಟ್ಟದಾದರೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾನೂನುಗಳು ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಕಾನೂನುಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಆಡಳಿತವು ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದೆ. ಈಗಿನ ಆಡಳಿತ ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತವೇ? ಇಂದಿನ ಆಡಳಿತದ ಬಗೆಗೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು? ಇಡೀ ಆಡಳಿತವು ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ಬಗೆಗಿನ ತನ್ನ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕೂಲ, ಅನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ವಿಕೃತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿಯೇ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೋವು ಮತ್ತು ಕಿರುಕುಳವು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವಕರಿಗೆ ನೀಡಲಾದ ವಿವೇಚನೆಯು ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವರ ನಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಇದು ನೀಡಬೇಕು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಪರಿಗಣನೆಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು ಎಂದು ತೋರಿಸಲು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಅನುಕೂಲ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಬಲವಾದ ವಾದ ಇರುವಂತಿಲ್ಲ.

ಮೀಸಲಾತಿಯ ಅವಧಿಯ ಬಗೆಗೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ವಿಷಯವನ್ನು ಹತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಅವರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಯವನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಏಕೆಂದರೆ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅವರು ಇತರ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಂತೆಯೇ ಅದೇ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಭಾವಿಸಿದರು. ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಮೀಸಲಾತಿಯು 1892ರಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಈ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದರು. ಸರಿಸುಮಾರು 1920ರ ಸಂವಿಧಾನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು ಈ ಸವಲತ್ತು ಪಡೆದರು ಮತ್ತು ಅವರು 28 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ 1939 ರಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಅಥವಾ 1946ರವರೆಗೆ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ಅಮಾನತುಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳು ಸವಲತ್ತುಗಳ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು

ಹೇಳಬಹುದು. 1935ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಯಿದೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಈ ಮೀಸಲಾತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ದೀರ್ಘಾವಧಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಈ ಸದನದ ಕಡೆಯಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಸರಿಯಾದ ಮತ್ತು ಉದಾರವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಸದನವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಿತು. ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡರೆ ಅಥವಾ ಈ ಅವಧಿಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಬಯಸಿದರೆ, ಅವರು ಅದೇ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹೊಸ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಥವಾ ಅವರ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಮೀರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಅದರ ಬಗೆಗೆ ಹಲವು ಭರವಸೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಕಂಡುಬಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಭಾರತೀಯ ನೆಲದ ಮೂಲಾನಿವಾಸಿ ಶೋಷಿತ ಜನಸಮುದಾಯಗಳ ವಿಮೋಚನಾ ಧ್ವನಿಯಾಗಿದ್ದವರು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಪ್ರಧಾನ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯತೆಯಾಗಿಯೇ ಮೀಸಲಾತಿಯ ಬಗೆಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಿದವರು. ಆ ಮೂಲಕ ಮೀಸಲಾತಿಯು ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಾಶ್ವತ ಕಾನೂನಾಗಿಯೇ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಂಡು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದು ದಮನಿತರ ಬದುಕಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನೇ ನೀಡುವುದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. Dr. Babasaheb Ambedkar Writings and Speeches, Vol. 09, 2014
2. Sontakke. Y.D, Thoughts of Dr. BabaSaheb Ambedkar, 2004
3. ಡಾ.ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಬರಹಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಷಣಗಳು, ಸಂಪುಟ-09, 2015
4. ರಾಜಶೇಖರ.ಎಚ್.ಎಂ, ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರ, 2023
5. ಪುನ್ನೆಪ್ಪ.ಎಸ್.ಮಾಳ್ಗೆ, ಬಸವೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ, 2005
6. ವಿದ್ಯಾಸಾಗರ.ಐ.ಎಸ್, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು, 2005
7. ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಇಕ್ಕಳಕಿ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಚಿಂತನೆ, 2005
8. ರಂಜಾನ್ ದರ್ಗಾ, ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಹಾಗೂ ಇತರ ಲೇಖನಗಳು, 2015
9. ಮಾನೆ ದಯಾನಂದ, ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಚಳುವಳಿ, 2007
10. ಸುಮಾ.ಬಿ.ಯು, ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ವರ್ತಮಾನದೊಂದಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿ, 2015